

TOEZICHTSRAPPORT

Inzake het onderzoek naar de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee

Inhoudsopgave

Samenvatting	I
Paragraaf 1. Inleiding	1
Paragraaf 2. Onderzoek van de Commissie	3
Paragraaf 3. Het project Keten en kwaliteit	4
Paragraaf 4. Bevindingen van de Commissie betreffende de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en	5
4.1 De inbedding en positionering van de RID'en binnen de korpsen	5
4.2 De sturing van de RID'en door de AIVD	6
4.3 De samenwerking tussen de RID'en	9
4.4 De betrokkenheid van de RID'en bij de inzet van bijzondere bevoegdheden	10
4.5 Het inwinnen van informatie door de RID'en	11
4.6 De overlap tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak	12
4.7 De relatie tussen de AIVD, de korpsen en het lokaal bestuur	16
4.8 Regionale infoboxen	19
4.9 (Gescheiden) archiefbescheiden	20
Paragraaf 5. Bevindingen van de Commissie betreffende de samenwerking tussen de AIVD en de Koninklijke marechaussee	21
5.1 Inleiding	21
5.2 Rapportagelijnen	21
5.3 De betrokkenheid van de Kmar bij de inzet van bijzondere bevoegdheden	22
5.4 Kmar en Schiphol	22
Paragraaf 6. Conclusies en aanbevelingen	22
Paragraaf 7. Slotopmerking	24

Samenvatting

Inzake het onderzoek naar de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee

De politiekorpsen en de Koninklijke marechaussee (Kmar) zijn ingevolge artikel 60 WIV 2002 bevoegd om ten behoeve van de AIVD werkzaamheden te verrichten. Deze werkzaamheden vallen onder de verantwoordelijkheid van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en worden uitgevoerd overeenkomstig de aanwijzingen van het hoofd van de AIVD. Binnen de regionale politiekorpsen is de bevoegdheid tot het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de AIVD voornamelijk belegd bij de korpschef en bij de regionale inlichtingendiensten (RID'en). Binnen de Kmar betreft dit de commandant van de Kmar, alsmede de Bijzondere Dienst (BD) en de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB). De Commissie van Toezicht heeft onderzocht op welke wijze deze samenwerking in de praktijk verloopt.

De samenwerking tussen de AIVD en de RID'en resp. de Kmar heeft de afgelopen jaren een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt dankzij het project Keten en kwaliteit, een gezamenlijk project van de AIVD, de politie en de Kmar. De samenwerking is hierdoor verbeterd en op enkele onderdelen is meer duidelijkheid gekomen. Toch zijn maar het oordeel van de Commissie nog een aantal belangrijke verbeterpunten in de samenwerkingsrelatie aan te wijzen.

Voor alle werkzaamheden die de RID'en en de Kmar voor de AIVD uitvoeren, dient er sturing te zijn van de AIVD. Uit het onderzoek van de Commissie is gebleken dat de RID'en kritisch zijn over de operationele sturing van sommige teams van de AIVD. De kritiek betreft onder meer het stellen van dezelfde vragen door verschillende teams van de AIVD en een gebrekkige terugkoppeling ten aanzien van de informatie die door de RID'en is doorgestuurd naar de AIVD. Door sommige RID'en wordt aangegeven dat zij graag een grotere rol zouden vervullen ten behoeve van de AIVD, maar dat dit onvoldoende van de grond komt. Deze gebrekkige (operationele) sturing komt ook terug in het aansturen van verschillende RID'en die bij eenzelfde onderzoek betrokken zijn. Het is de RID'en onder de WIV 2002 immers niet toegestaan om – zonder opdracht van de AIVD – op een rechtstreekse manier met elkaar samen te werken.

De Commissie is van mening dat meer structuur moet worden gegeven aan de sturing van de RID'en. Zowel van de AIVD als van de RID'en mag een actieve houding worden verwacht om de sturing van de RID'en door de AIVD te verbeteren.

De RID'en en de Kmar worden slechts in beperkte mate ingezet bij de uitvoering van bijzondere bevoegdheden door de AIVD, met uitzondering van de inzet van agenten (artikel 21 WIV 2002). De AIVD heeft het voornemen de RID'en en de Kmar in de toekomst hierbij ruimer in te zetten. Vanuit het oogpunt van rechtmatigheid vindt de Commissie dit geen bezwaar, mits de AIVD (c.q. de Minister van BZK) toestemming geeft voor de inzet van deze

bevoegdheden, toezicht houdt op de uitvoering ervan en voldaan is aan de overige voorwaarden van de WIV 2002.

De RID'en verrichten niet alleen activiteiten ten behoeve en onder leiding van de AIVD, tevens voeren zij onder verantwoordelijkheid van de burgemeester inlichtingenwerk uit op het terrein van de openbare orde. Tussen de uitvoering van beide taken bestaat een zekere overlap, die de laatste jaren groter is geworden vanwege het feit dat veel RID'en ingevolge de openbare orde-taak uitvoerig onderzoek doen naar radicalisering, een terrein dat ook tot het takenpakket van de AIVD behoort. Een reden voor deze overlap is de regelgeving op het terrein van de openbare orde. Deze regelgeving stelt geen duidelijke begrenzings aan de taakvelden in het kader van de openbare orde, hetgeen een grotere overlap tussen de taakuitvoering van de AIVD en die ingevolge de openbare orde in de hand werkt. Het ontbreken van duidelijke grenzen aan de openbare orde-taak leidt tot een grijs gebied van activiteiten van sommige RID'en op het gebied van het onderzoek naar radicalisering. De grote overlap op het taakveld radicalisering brengt verschillende knelpunten met zich mee en praktische problemen bij de inzet van menselijke bronnen (agenten en/of informanten). Naar het oordeel van de Commissie dient ervoor te worden gezorgd dat de overlap tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak zo klein mogelijk wordt gemaakt. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden denkbaar.

Alle gesprekspartners van de Commissie bij dit onderzoek geven aan dat de regelgeving op het terrein van de openbare orde in de huidige tijd als gebrekkig wordt ervaren. Het kader dat voor de openbare orde-taak beschikbaar is, bestaat uit de artikelen 2 en 12 van de Politiewet 1993, artikel 172 van de Gemeentewet en de Handleiding Openbare Orde uit 2000. De Commissie constateert dat sinds het opstellen van de Handleiding Openbare Orde de openbare orde-taak een belangrijke ontwikkeling heeft doorgemaakt. Ingevolge deze taak wordt door veel RID'en uitvoerig onderzoek gedaan naar radicalisering. In veel gevallen zal het daarbij gaan om het stelselmatig inwinnen van informatie over deze personen. Voorafgaande aan het opstellen van de Handleiding Openbare Orde hebben de Ministers van Justitie en BZK aangegeven dat het op een dergelijke manier inwinnen van informatie op grond van de openbare orde-taak niet toegestaan is.

De RID'en kunnen om het onderzoek naar radicalisering binnen de openbare orde-taak adequaat uit te voeren naar hun inzicht niet meer volstaan met de bevoegdheden die geen stelselmatige inwinning van informatie met zich meebrengen. Naar het oordeel van de Commissie valt niet uit te sluiten – met het oog op de vereisten van het EVRM en de daarop gebaseerde uitspraken van het EHRM – dat uiteindelijk een expliciet wettelijke basis zal moeten worden gecreëerd voor de openbare orde-taak.

Uit het onderzoek van de Commissie blijkt dat de korpschefs verschillend omgaan met het informeren van het lokaal bestuur over informatie van de AIVD, waarbij sommigen in bepaalde gevallen in strijd met de regels van de WIV 2002 handelen. De korpschefs zien zich soms gesteld voor een gecompliceerde (zo niet onmogelijke) positie wanneer zij informatie van de AIVD hebben over een dreiging op het grondgebied van het korps, maar dit vanwege hun wettelijke geheimhoudingsplicht niet mogen delen met de burgemeester. Het is daarom van groot belang dat er heldere afspraken met (in de eerste plaats) de korpschefs worden gemaakt betreffende het informeren van het lokaal bestuur over informatie van de AIVD.

De gesprekspartners van de Commissie zien reeds een verbetering in de informatieverstrekking van de AIVD aan de burgemeesters/het lokaal bestuur.

TOEZICHTSRAPPORT

Inzake het onderzoek naar de samenwerking tussen de AIVD en de Regionale Inlichtingendiensten resp. de Koninklijke marechaussee

1 Inleiding

Een aantal organisaties heeft ingevolge de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (verder: WIV 2002) de bevoegdheid om activiteiten ten behoeve van de AIVD uit te voeren. In artikel 60 WIV 2002 wordt deze bevoegdheid onder meer toegekend aan de politiekorpsen, waarbij de korpschef van een politiekorps in de eerste plaats wordt genoemd (zie artikel 60 lid 1 WIV 2002). De korpsbeheerder van een politiekorps dient – in overeenstemming met de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) – de ambtenaren aan te wijzen die de feitelijke uitvoering van deze werkzaamheden alsmede het toezicht daarop voor hun rekening nemen. Deze personen worden doorgaans aangeduid als ‘artikel 60-ambtenaren’. De werkzaamheden die zij krachtens artikel 60 WIV 2002 verrichten, geschieden op aanwijzing van het Hoofd van de AIVD, terwijl de Minister van BZK de wettelijke verantwoordelijkheid voor deze activiteiten draagt (artikel 60 lid 3 WIV 2002). De aanwijzingsbevoegdheid van het Hoofd van de AIVD heeft volgens de wetsgeschiedenis zowel betrekking op beleidsaangelegenheden als op uitvoeringskwesties.¹ De activiteiten die krachtens artikel 60 WIV 2002 worden uitgevoerd vallen onder het wettelijke toezicht van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (verder: de Commissie).²

Bij de 25 regionale politiekorpsen is het uitvoeren van activiteiten ten behoeve van de AIVD (naast de korpschef) feitelijk belegd bij de Regionale Inlichtingendiensten (RID'en). Elk politiekorps heeft een dergelijke dienst, die qua grootte varieert van enkele fte's tot tientallen fte's. De grootste RID'en bevinden zich in de korpsen Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond, Haaglanden en Utrecht. De RID'en zullen ingevolge de extra gelden die zijn uitgetrokken voor terrorismebestrijding nog worden uitgebreid, dan wel zijn reeds uitgebreid. De RID'en kunnen in beginsel bij alle werkzaamheden van de AIVD worden ingeschakeld.

Naast de activiteiten die de RID'en voor de AIVD uitvoeren, hebben zij nog een andere taak, te weten de openbare orde-taak. Bij deze taak, die onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester valt, voert de RID (geheim) inlichtingenwerk uit om een informatiepositie op te bouwen ten aanzien van mogelijke verstoringen van de openbare orde. De taakvelden op dit gebied zijn van oudsher voetbalgeweld en uitingen van links- en rechtsextremisme die een verstoring van de openbare orde kunnen inhouden (denk aan demonstraties). Door de

---

¹ *Kamerstukken II 1997/98, 25 877, nr. 3, p. 74.*

² De Commissie houdt ingevolge artikel 64 lid 2 sub a WIV 2002 immers toezicht op de rechtmatigheid van de uitvoering van hetgeen bij of krachtens de WIV 2002 is gesteld. Dit strekt zich aldus ook uit over de activiteiten die op basis van artikel 60 van deze wet worden uitgevoerd.

RID'en worden momenteel ook onderzoeken naar radicalisering op basis van de openbare orde-taak uitgevoerd.

Bij veel van de onderwerpen die onder de openbare orde-taak vallen kan er sprake zijn van een overlap met de taak die de RID'en ten behoeve van de AIVD uitvoeren. Op deze overlap en de problemen die daaruit (kunnen) voortvloeien gaat de Commissie in paragraaf 4.6 dieper in.

Uitgangspunt van zowel de AIVD als de politie is dat het beleggen van de twee taken bij de RID'en praktisch is. De netwerken die de RID'en bij beide taken onderhouden raken elkaar voortdurend en versterken elkaar, terwijl de beide taken op elkaar lijken qua werkmethoden, waarbij veelal dezelfde vakkennis en afscherming vereist is.

Door de inbedding van de RID'en bij alle regionale politiekorpsen wordt ervoor gezorgd dat de AIVD door het hele land over steunpunten beschikt die er mede voor zorgen dat de AIVD een goede informatiepositie heeft, maar die ook ter ondersteuning van de AIVD kunnen optreden. De RID'en worden dan ook wel de 'ogen en oren' van de AIVD in de regio genoemd. De RID'en dienen er mede voor om de AIVD te waarschuwen wanneer in de regio iets gaande is wat van belang zou kunnen zijn voor de taakuitvoering van de AIVD. Door de plaatselijke inbedding van de RID'en zijn de RID'en hiertoe ook beter in staat dan de AIVD zelf. Vooral bij onderzoeken zoals die naar radicalisering nemen de RID'en dan ook een voorname positie in. De RID'en pikken signalen op wanneer een persoon mogelijk aan het radicaliseren is. Om deze signalen tijdig te onderkennen dienen de RID'en een goede informatiepositie binnen het korps en binnen de verschillende wijken (bijvoorbeeld via de wijkagenten) te hebben. De praktijk wijst uit dat de onderzoeken van de AIVD naar bepaalde personen die aan het radicaliseren zijn, vaak zijn begonnen door meldingen van de RID'en.

In de huidige Nederlandse situatie voorzien de RID'en voor een groot deel in de kennis van de AIVD van lokale omstandigheden. In sommige landen is voor een ander systeem gekozen om in deze (lokale) kennis voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten te voorzien. In de wetsgeschiedenis is een dergelijk alternatief, namelijk het stationeren door de AIVD van eigen medewerkers in de regio's, aan de orde gekomen. Gesteld werd dat dit om verschillende redenen niet wenselijk is. Allereerst zou dit een aanmerkelijke uitbreiding van de AIVD met zich meebrengen. Voorts zou de doelmatigheid van het werk van de AIVD in ernstige mate te lijden hebben van een dergelijke opzet. De politie heeft immers kennis van lokale omstandigheden, de AIVD over het algemeen niet. Vandaar dat het wenselijk werd gevonden om de figuur van de RID-functionaris te behouden.³

De RID'en moeten worden onderscheiden van de zogenoemde Criminele Inlichtingeneenheden (CIE's). De CIE's voeren ook (geheim) inlichtingenwerk uit, maar dan op het terrein van de (georganiseerde) criminaliteit. De taakuitvoering van de CIE's is daardoor ten principale gericht op strafbare feiten, dit in tegenstelling tot de RID'en.

Evenals met de politiekorpsen het geval is, heeft de AIVD ook met de Koninklijke marechaussee (Kmar) een relatie ingevolge artikel 60 WIV 2002, waardoor de Kmar aldus door de AIVD kan worden ingezet ten behoeve van zijn taakuitvoering op grond van de WIV 2002. In artikel 60 lid 1 WIV 2002 is bepaald dat de commandant van de Koninklijke marechaussee werkzaamheden verricht ten behoeve van de AIVD. Ingevolge het tweede lid van dit artikel wijst de Minister van Defensie in overeenstemming met de Minister van BZK ondergeschikten van de commandant van de Kmar aan voor de feitelijk uitvoering van en het toezicht op de werkzaamheden voor de AIVD.

---

³ *Kamerstukken II 1999/00, 25 877, nr. 8, p. 56-57.*

De ambtenaren van de Kmar zijn, net zoals politie-ambtenaren, ingevolge artikel 62 WIV 2002 verplicht gegevens die voor de AIVD van belang kunnen zijn door te sturen naar de AIVD. Deze verplichting geldt ook ten opzichte van de MIVD.

2 Onderzoek van de Commissie

De Commissie heeft een onderzoek uitgevoerd naar de samenwerkingsrelaties tussen de AIVD en de RID'en. Dit onderzoek van de Commissie is bij brief d.d. 9 januari 2006, conform artikel 78 lid 3 WIV 2002, aangekondigd aan de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal en aan de Minister van BZK. Op 12 oktober 2006 heeft de Commissie in een brief aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer, alsmede de Minister van BZK kenbaar gemaakt het onderzoek uit te breiden met een onderzoek naar het functioneren van de Koninklijke marechaussee in zijn werkzaamheden ten behoeve van de AIVD. Tevens heeft de Commissie onderzoek gedaan naar de samenwerkingsrelatie tussen de MIVD en de Kmar. De Minister van Defensie is van de bevindingen van dit laatste onderzoek, gelet op de geringe omvang ervan, bij brief op de hoogte gesteld.

Het onderhavige toezichtsrapport bevat de bevindingen van het onderzoek van de Commissie.

Naast gesprekken met vertegenwoordigers van de AIVD, heeft de Commissie (afzonderlijk) gesproken met de korpschef en het hoofd RID van een tiental korpsen. In veel gevallen waren bij deze gesprekken tevens andere leden van de korpsleiding aanwezig, die ook de artikel 60-status hebben, dan wel andere artikel 60-functionarissen binnen het korps. Het betreft de korpsen: Amsterdam-Amstelland, Brabant Noord, Brabant Zuid-Oost, Drenthe, Gelderland Zuid, Haaglanden, IJsselland, Kennemerland, Rotterdam-Rijnmond en Utrecht. Tevens heeft de Commissie gesproken met de projectleider van het project Keten en kwaliteit (zie hiervoor paragraaf 3).

Ingevolge haar taakstelling (artikel 64 WIV 2002) is de Commissie belast met het toezicht op de rechtmatigheid van de uitvoering van de WIV 2002. De Commissie houdt derhalve geen toezicht op de uitvoering van de openbare orde-taak door de RID'en. De uitvoering van deze taak vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de burgemeester (artikel 172 Gemeentewet) en derhalve ligt de controletaak bij de gemeenteraad. Voor zover echter sprake is van een overlap tussen de taak van de RID'en op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak, gaat de Commissie wel nader in op deze overlap, omdat deze overlap van invloed is op de taakuitvoering van de AIVD in de zin van de WIV 2002. Mede vanwege het feit dat de toenmalig Minister van BZK in een mondeling overleg met de Commissie nadrukkelijk heeft verzocht aan het onderwerp openbare orde aandacht te schenken en daarover te rapporteren, zal de Commissie tevens, los van de kwestie van overlap tussen openbare orde en WIV 2002, enkele opmerkingen maken over de openbare orde-taak.

Het rapport van de Commissie is als volgt opgebouwd. Na een bespreking van een belangrijk project dat gericht is op de RID'en en de Bijzondere Dienst van de Kmar, het project Keten en kwaliteit (paragraaf 3), volgen de bevindingen van het onderzoek van de Commissie (paragraaf 4 en 5). In paragraaf 4 worden de bevindingen van de Commissie betreffende de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en besproken en in paragraaf 5 de bevindingen over de samenwerking tussen de AIVD en de Koninklijke marechaussee. Vervolgens worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen behandeld (paragraaf 6).

3 Het project Keten en kwaliteit

Om de kwaliteit van de RID'en⁴, alsmede de samenwerkingsrelatie tussen de AIVD en de RID'en te verbeteren werd in september 2003 door de AIVD en de politie besloten tot de start van het project 'Keten en kwaliteit AIVD-politie-RID'. Dit project heeft gelopen tot 1 januari 2006 en heeft inmiddels een vervolg gekregen door middel van het programma AIVD-politie-RID.

Allereerst werd binnen het project een visie opgesteld omtrent de relaties tussen de RID'en en de AIVD, waarin de verplichtingen die over en weer bestaan nog eens werden beschreven en waarin werd aangegeven op welke wijze de relaties in de toekomst eruit zouden moeten zien. Daarbij zou worden gestreefd naar meer zelfstandigheid (onder gezag van de AIVD) en professionaliteit van de RID'en. De veranderingen die inmiddels in de samenwerkingsrelatie zijn doorgevoerd, zijn te beschouwen als uitloeijsels van het project en van de visie. De belangrijkste veranderingen zullen hieronder kort worden beschreven.

Inlichtingen Behoeftelannen (IBP's)

In het verleden stelde de AIVD ieder jaar voor alle RID'en zogenoemde activiteitenplannen op, waarin grofweg beschreven stond wat de AIVD van de RID dat jaar verwachtte. Het betrof in de eerste plaats een claim op het aantal uren dat de RID geacht werd ten behoeve van de AIVD te leveren. Van een structurele sturing van de RID'en en een heldere prioritering was geen sprake, waardoor de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en destijds een zekere vrijblijvendheid kende.

Met het project Keten en kwaliteit werd gepoogd om hierin verandering te brengen door het opstellen van zogenoemde 'Inlichtingen Behoeftelannen' (IBP's), gericht op alle afzonderlijke korpsen. Een dergelijk plan kan worden gezien als een samenwerkingsconvenant tussen de AIVD en een politiekorps en is erop gericht om nauwgezet jegens de RID'en aan te geven wat de verschillende relevante teams van de AIVD van de verschillende RID'en verwachten en hoe de samenwerkingsrelatie vorm zal krijgen. Ook worden de kerntaken van de RID'en benoemd, alsmede de gezamenlijke operationele activiteiten (bijvoorbeeld de inzet van menselijke bronnen). Daarmee is het Inlichtingen Behoeftelplan een stuk gedetailleerder dan het activiteitenplan.

Het IBP wordt ieder jaar afgesloten tussen de korpsleiding van de verschillende korpsen en de dienstleiding van de AIVD. Dit dient er onder meer toe om de korpschef nadrukkelijk bij het werk van de RID te betrekken en hem voor de voorgestelde activiteiten ook zijn goedkeuring te laten verlenen.

Gekoppeld aan de Inlichtingen Behoeftelannen is de zogenoemde 'quick reference', een database waarin de actuele onderzoeken en vraagstellingen van de AIVD per team zijn opgenomen. Het geeft de RID'en de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de taakvelden en de groep van personen waar de interesse van de AIVD naar uitgaat.

Accountmanagement

Ter bevordering van een goede samenwerking met de politiekorpsen en de Koninklijke marechaussee is binnen de AIVD sinds eind jaren '90 intern een specifiek bureau aanwezig, het bureau Hermandad, dat verantwoordelijk is voor het relatiebeheer. Door toedoen van het project Keten en kwaliteit zijn binnen dit bureau zogenoemde 'accountmanagers' aangesteld.

---

⁴ Hetgeen in deze paragraaf wordt gezegd over de RID'en geldt grotendeels ook voor de Bijzondere Dienst van de Kmar.

Elke RID en de Bijzondere Dienst van de Kmar heeft zijn eigen accountmanager. Deze functionarissen zijn ervoor om de relatie met en de sturing van de RID'en door de AIVD zo goed mogelijk te laten verlopen. Daarvoor monitoren zij onder meer het nakomen van de afspraken zoals opgenomen in de Inlichtingen Behoeftelplannen. Zij dienen voor de RID'en, niet zozeer inhoudelijk als wel procesmatig, het eerste aanspreekpunt bij de AIVD te zijn. De teams van de AIVD zijn echter verantwoordelijk voor de inhoudelijke sturing van de RID'en.

Beschrijven van de werkprocessen

In het verleden hadden de RID'en in grote mate verschillende werkmethoden, waardoor er geen sprake was van eenduidigheid. Dit leverde voor de AIVD een lastige situatie op. Binnen het project Keten en kwaliteit is er daarom voor gekozen om de werkprocessen van de RID'en te beschrijven en door de RID'en uniform toe te laten passen, hetgeen meer structuur zou moeten geven aan de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en.

Andere onderwerpen van Keten en kwaliteit

Naast de al genoemde onderwerpen werd in het project Keten en kwaliteit nog een groot aantal andere zaken behandeld. De voor het onderzoek van de Commissie relevante zaken zullen verderop in het rapport behandeld worden.

4 Bevindingen van de Commissie betreffende de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en

4.1 De inbedding en positionering van de RID'en binnen de korpsen

Een onderwerp waarover de AIVD en sommige politiekorpsen met elkaar van mening verschillen betreft de positie die een divisiechef in relatie tot de RID'en kan en mag innemen.

De AIVD streeft ernaar dat slechts die personen voor wie het noodzakelijk is dat zij de beschikking hebben over (geheime) AIVD-informatie daadwerkelijk toegang hebben tot deze informatie. Doelstelling van de AIVD is om te voorkomen dat zijn staatsgeheime informatie binnen het korps ruim verspreid wordt. De informatie geeft immers zicht op het actuele kennisniveau, de werkwijzen (modus operandi) van de AIVD en zijn bronnen. Geheimhouding van deze zaken is noodzakelijk om de AIVD effectief zijn taak uit te kunnen laten voeren. Tevens wil de AIVD voorkomen dat zijn informatie terecht komt in de strafvorderlijke informatieketen en op deze manier wordt vermengd met strafvorderlijke informatie van de politie.

Het beleid van de AIVD bestaat eruit dat, naast de korpschef en het hoofd RID, ook de plaatsvervangend korpschef als artikel 60-functionaris wordt aangesteld. De AIVD geeft vervolgens de keuze aan de korpsen om nog een vierde artikel 60-functionaris aan te stellen, namelijk een divisiechef (ook wel 'tactisch chef' genoemd) die in organisatorische zin boven de RID is geplaatst en ook vaak boven de CIE en de infodesk⁵. Qua taken en werkmethoden is deze positionering het meest voor de hand liggend.

Over de rol van deze laatste functionaris heeft de AIVD met een aantal korpsen discussie gehad. De AIVD is van mening dat deze divisiechef vooral een beheersmatige rol dient te spelen ten opzichte van de RID, waarbij hij organisatorisch verantwoordelijk is voor de RID. Sommige korpsen willen deze divisiechef ook een inhoudelijk sturende rol geven om zodoende zorg te dragen voor een adequate (zo nodig dagelijkse) sturing van de RID (naast de sturing door de AIVD). Veel korpsen geven aan dat de divisiechef beter dan de korpschef (en de andere leden van de korpsleiding) in staat is zich bezig te houden met het werk van

---

⁵ Een loket waar alle relevante (politie-)informatie te verkrijgen is.

de RID. Als de divisiechef die boven de RID is geplaatst geen inhoudelijk sturende rol ten opzichte van de RID vervult, zullen veel beslissingen genomen moeten worden door het hoofd van de RID zelf. Het informatie-management binnen de politie op het terrein van radicalisering en terrorismebestrijding is binnen de korpsen juist naar een hoger niveau (veelal een divisiechef) getild. Ten aanzien van de afstemming met AIVD-informatie (op basis van artikel 60 WIV 2002) is dit dus echter niet het geval.

De divisiechef is formeel gezien een artikel 60-functionaris en is aldus gerechtigd AIVD-informatie te ontvangen. Bovendien is in artikel 60 lid 2 WIV 2002 voorgeschreven dat de korpsbeheerders ambtenaren aanwijzen die met het toezicht op de werkzaamheden van de RID die krachtens artikel 60 WIV 2002 worden uitgevoerd worden belast. In de wet wordt dus nadrukkelijk de situatie beschreven dat (naast de korpschef) een andere artikel 60-functionaris (intern) toezicht houdt op het werk van de RID.

Vooraf in de huidige tijd, waarin het onderzoeksterrein van de AIVD en dat van de politie door nieuwe wetgeving op het terrein van het strafrecht en strafvordering, maar ook door de ontwikkelingen die de uitvoering van de openbare orde-taak heeft doorgemaakt (zie paragraaf 4.6), steeds dichterbij elkaar zijn komen te liggen, is het toezicht door een divisiechef volgens veel van de gesprekspartners van de Commissie van groot belang.⁶ Er moet voor worden gezorgd dat er een adequate afstemming is tussen de verschillende taken. Zie hiervoor tevens paragraaf 4.8.

De Commissie heeft vastgesteld dat het huidige beleid van de AIVD is dat het het hoofd RID in gevallen waarin er mogelijk sprake is van tegenstrijdige belangen (bijvoorbeeld wanneer er parallele onderzoeken van de AIVD c.q. de politie dreigen te ontstaan) is toegestaan de divisiechef hierover in te lichten, waardoor er voor kan worden gezorgd dat er een adequate afstemming van taken plaatsvindt. Dit betekent overigens niet dat deze divisiechef ook een rechtstreekse toegang dient te hebben tot alle AIVD-informatie die bij de RID voorhanden is. Door de AIVD worden verschillende initiatieven genomen om de divisiechefs op een manier die recht doet aan de bepalingen van de WIV 2002 actief bij de RID'en te betrekken. Van de korpschefs mag worden verwacht dat zij deze initiatieven, bijvoorbeeld het bijwonen door de divisiechefs van bijeenkomsten die door de AIVD zijn georganiseerd, ondersteunen.

Naast de belangrijke rol die de divisiechef in relatie tot de RID kan vervullen, is het van groot belang dat de korpschef zich nadrukkelijk bezig houdt met het werk van de RID. Met het oog op de verantwoordelijkheid van de korpschef ex artikel 60 WIV 2002 moet er voor het hoofd RID de mogelijkheid bestaan om zaken aan hem voor te leggen.

Vanwege de geconstateerde onduidelijkheid over de rol van de divisiechefs beveelt de Commissie de AIVD aan ook in de toekomst aandacht te blijven besteden aan de rol die een divisiechef in relatie tot de RID kan en mag innemen.

Het in deze paragraaf besproken onderwerp is van groot belang voor en hangt samen met de instelling en vormgeving van de regionale infoboxen. Zie hierover paragraaf 4.8.

4.2 De sturing van de RID'en door de AIVD

Bij hun werkzaamheden voor de AIVD moeten de RID'en worden gestuurd door de AIVD. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de Minister van BZK en overeenkomstig de aanwijzingen van het Hoofd van de AIVD. Dit geeft aan dat

---

⁶ Zie over het kleiner geworden onderscheid tussen het onderzoeksveld van de AIVD resp. de politie onder meer P.D. van Hees, 'De AIVD en het strafrecht', *Ars Aequi* 2007, p. 210-217.

de AIVD verplicht is leiding te geven aan de RID'en, wanneer zij in het kader van de WIV 2002 worden ingezet.

Deze sturing krijgt op verschillende manieren nadere vorm. Allereerst is er het Inlichtingen Behoeftplan dat sturing op hoofdlijnen betreft. Voor een beschrijving van het Inlichtingen Behoeftplan verwijst de Commissie naar paragraaf 3.

De (operationele) sturing ingevolge het IBP is, hoewel deze steeds concreter is geworden, betrekkelijk gering. Het IBP is er ook niet op gericht om voor een concrete sturing van de onderzoeken zorg te dragen. Het is veeleer een overeenkomst tussen de korpsleidingen en de dienstleiding van de AIVD. Het IBP is onder meer van belang om voor het korps duidelijkheid te creëren over de werkzaamheden die de RID ten behoeve van de AIVD uitvoert en om de korpsleiding dichterbij het werk van de RID te betrekken. In het IBP is aangegeven voor welke teams en daarmee in het kader van welke onderzoeken de RID het komende jaar voor de AIVD zal werken.

De concrete (operationele) sturing binnen deze onderzoeken zal moeten komen van de teams van de AIVD. Het vaste aanspreekpunt van de RID'en binnen de AIVD (de accountmanager van bureau Hermandad) is niet in staat om deze concrete sturing vorm te geven, daar hij slechts faciliterend optreedt en onvoldoende weet heeft van de onderzoeken van de verschillende teams.

Uit het onderzoek van de Commissie blijkt dat de sturing door de teams zeer verschillend wordt beoordeeld door de RID'en. Vaak zijn de RID'en tevreden over de sturing door de teams waar zij door uitgebreide gezamenlijke onderzoeken veel contact mee hebben, hetgeen vooral is te herleiden tot goede persoonlijke contacten tussen deze teams en de RID'en. De sturing door de teams waar de RID'en minder contact mee hebben wordt vaak als onvoldoende ervaren. Door de RID'en worden hier verschillende oorzaken voor gegeven. Zo stellen veel RID'en dat er sprake is van 'verkokering', een gebrek aan communicatie, binnen de AIVD ten aanzien van de vragen die bij de RID'en worden uitgezet. Het komt voor dat verschillende teams van de AIVD zich met deels dezelfde onderzoeksterreinen bezighouden (bijvoorbeeld een gezamenlijk target). Bij de inschakeling van de RID'en blijkt dat in veel gevallen onvoldoende rekening wordt gehouden met deze overlap, waardoor het geregeld voorkomt dat een RID een vraag krijgt van een team van de AIVD die al door een ander team van de AIVD was gesteld en reeds was beantwoord door deze RID. Hierdoor krijgen de RID'en de indruk dat zij niet op een structurele wijze worden aangestuurd en dat de informatie die zij leveren onvoldoende wordt gebruikt binnen de AIVD.

Door een groot aantal RID'en wordt gesteld dat het geven van een vervolg aan de informatie die door de RID'en aan de AIVD is verstrekt regelmatig te wensen overlaat. Ook hierdoor ervaren zij een onvoldoende structurele sturing door de teams van de AIVD.

Door sommige RID'en wordt aangegeven dat zij graag een grotere rol zouden vervullen ten behoeve van de AIVD, maar dat dit onvoldoende van de grond komt. Ook in deze zin kan worden gesteld dat er sprake is van onvoldoende sturing. Het is dan ook de vraag of er wel voldoende gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die de inzet van de RID'en kan bieden.

Naar het oordeel van de Commissie vallen verschillende oorzaken aan te wijzen voor het door veel RID'en gevoelde gebrek aan (structurele) sturing van de kant van de AIVD.

Het blijkt dat een adequate sturing door de AIVD mede afhankelijk is van goede persoonlijke contacten en een vertrouwen dat in de loop der tijd is gegroeid. Deze vaste contacten en dit vertrouwen komen met name tot stand bij frequente contacten tussen de teams van de AIVD en de RID. Het is van groot belang dat de RID'ers binnen de AIVD (in functionele zin) beschouwd worden als AIVD-collega's, als de buitenposten van de AIVD. Dit is nog niet bij alle AIVD-medewerkers het geval, waardoor er soms sprake is van een zekere

terughoudendheid. De leiding van de AIVD is zich hiervan bewust en streeft naar verbetering. De relatiebeheerder van de AIVD (bureau Hermandad) zal pogen om een verandering in de benadering van de RID'en door de teams van de AIVD, bijvoorbeeld ten aanzien van de gegevensverstrekking, te bewerkstelligen. Ook de Commissie is daar voorstander van.

Sommige RID'en hebben het voordeel dat zij (geografisch) in de nabijheid van de AIVD gestationeerd zijn. Daardoor zijn zij in staat om snel en in persoon in overleg te treden met de AIVD wanneer zij vragen hebben. Bij deze RID'en speelt het probleem van een gebrekkige sturing veelal in mindere mate.

De capaciteit van sommige teams van de AIVD is onvoldoende om evenveel aandacht te schenken aan alle 25 regionale korpsen. In dit licht bezien is het voorstelbaar dat de meeste aandacht en capaciteit uitgaat naar die korpsen waarmee de nauwste banden en gezamenlijke onderzoeken bestaan. Van een structurele band met de RID'en die slechts een enkele keer door een team worden benaderd kan in veel gevallen geen sprake zijn. Mede hierdoor zijn de teams van de AIVD niet altijd in staat om te zorgen voor een goede (operationele) sturing. Dit wil echter niet zeggen dat een betere sturing van de RID'en niet mogelijk, dan wel wenselijk zou zijn. Naar het oordeel van de Commissie moet ervoor worden gezorgd dat de sturing van de RID'en op een zo gestructureerd mogelijke manier verloopt.

Een van de mogelijkheden daarvoor is het opzetten van een beter relatiebeheer, dat erop gericht is op een geautomatiseerde wijze vragen en antwoorden e.d. aan en van de RID'en bij te houden. Hierdoor is het eenvoudig vast te stellen waarover reeds door een team van de AIVD een vraag is gesteld, dan wel welke informatie een RID reeds aan de AIVD heeft verstrekt. Dit zou ertoe kunnen leiden dat een RID niet meer zo regelmatig dubbel bevraagd wordt door de teams van de AIVD.

Overigens heeft de AIVD – mede om problemen rondom dubbele vraagstellingen voor te zijn – de eis gesteld dat de RID'en alleen schriftelijke verzoeken krijgen en dat de RID'en ook alleen schriftelijk op deze verzoeken reageren.

De Commissie merkt op dat ook van de RID'en zelf een bijdrage mag worden verwacht aan het tot stand brengen van een betere en structurele sturing. Zij zullen ook zelf zaken moeten initiëren en de AIVD moeten waarschuwen wanneer de sturing te wensen overlaat.

De Commissie noemt hier de proef die het regiokorps Haaglanden samen met de AIVD heeft gehouden, waarbij een liaison van de RID van dit korps voor een groot gedeelte van zijn werktijd actief was binnen de teams en (tot een bepaald niveau) in de bestanden van de AIVD. Het was de taak van deze liaison om de verschillende vragen van de RID uit te zetten bij de AIVD en vice versa om op deze manier voor een goede afstemming tussen de RID en de teams van de AIVD zorg te dragen. Deze proef is positief verlopen. Het blijkt dat op deze manier voor een betere sturing van de RID kan worden gezorgd. Voor sommige korpsen kan het nuttig zijn om, al dan niet in combinatie met buurkorpsen, ook een dergelijke liaison aan te stellen. Bij de AIVD bestaat het voornemen alle RID'en (en de Bijzondere Dienst van de Kmar) de mogelijkheid te geven tot het aanstellen van een liaison.

Essentieel voor een adequate (operationele) sturing van de RID'en door de AIVD is aldus niet alleen een actieve rol van de AIVD, maar tevens van de RID'en. Van de RID'en mag worden verwacht dat de vragen, de verzoeken en de voorstellen die de RID'en hebben ook daadwerkelijk gesteld worden. Dit zou de samenwerking en de sturing ten goede komen. De AIVD moet hier vervolgens adequaat op reageren en zo nodig verduidelijking verschaffen. Het blijkt dat een dergelijke actieve rol in sommige gevallen aan beide kanten ontbreekt. Dit leidt ertoe dat er soms ontevredenheid bestaat over de wettelijk voorgeschreven sturing van de RID'en door de AIVD.

Als nieuw instrument om (onder meer) de sturing te verbeteren heeft de AIVD in 2007 een zogenoemd 'dashboard' ontwikkeld waarin beide partijen inzicht krijgen in de voortgang van bepaalde onderzoeken. Dit systeem geeft een overzicht van de actuele werkzaamheden die onder verantwoordelijkheid van de AIVD worden verricht. De resultaten hiervan, bijvoorbeeld de vraag of dit leidt tot een betere sturing, kunnen op dit moment nog niet worden beoordeeld.

4.3 De samenwerking tussen de RID'en

De AIVD (c.q. de Minister van BZK) is verantwoordelijk voor de activiteiten die de RID'en krachtens de WIV 2002 uitvoeren en is verplicht aan deze werkzaamheden leiding te geven. Dit leidt ertoe dat het de RID'en (ingevolge de WIV 2002) in beginsel niet is toegestaan om *rechtstreeks* met de andere RID'en samen te werken. Uiteraard vindt er wel samenwerking plaats tussen de RID'en, maar dan slechts onder leiding van de AIVD. Deze samenwerking is in veel gevallen ook noodzakelijk, bijvoorbeeld vanwege het regio-overschrijdende karakter van sommige netwerken/onderzoeken.

Over het algemeen zijn de RID'en zich bewust van deze consequentie en accepteren zij dat ook.

Het blijkt dat sommige RID'en over de rol van de AIVD in dit verband ontevreden zijn. De AIVD neemt volgens deze RID'en veelal een te weinig actieve rol in, waardoor de samenwerking tussen de RID'en onvoldoende van de grond komt en de AIVD onvoldoende voldoet aan zijn wettelijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de sturing van de RID'en. Sommige RID'en hebben door dit gebrek aan sturing en coördinatie tevens het gevoel bepaalde cruciale informatie te missen, waardoor de RID'en in sommige gevallen het grotere verband binnen een onderzoek onvoldoende kunnen inschatten.

De Commissie wijst op de wettelijke verplichting voor de AIVD om leiding te geven aan de RID'en en uit dien hoofde de samenwerking tussen de RID'en onderling vorm te geven. Hieruit vloeit naar het oordeel van de Commissie voort dat de AIVD een actieve rol dient in te nemen bij de inschakeling van de RID'en binnen een bepaald onderzoek. Deze actieve rol komt blijkens het onderzoek van de Commissie in sommige gevallen onvoldoende van de grond. De AIVD moet zich ervan bewust zijn dat onvoldoende sturing en coördinatie ertoe kan leiden dat sommige RID'en wel op eigen initiatief rechtstreeks gaan samenwerken met de andere RID'en, hetgeen strijdig is met de leidende en coördinerende rol die (wettelijk) is toebedeeld aan de AIVD.

De noodzakelijke, actieve rol van de AIVD ten aanzien van de sturing van en de coördinatie tussen de verschillende RID'en moet zijn beslag krijgen binnen de verschillende teams van de AIVD. Het gaat immers om concrete, operationele sturing.

In een enkel geval heeft de Commissie geconstateerd dat de AIVD twee of meer RID'en toestaat om rechtstreeks samen te werken en informatie uit te wisselen. Dit blijft in een dergelijk geval beperkt tot een specifiek onderzoek en een specifieke taakopdracht van de AIVD aan de RID'en, waarbij de AIVD controle houdt op de informatie en de samenwerking. Van een volledig zelfstandige taakuitvoering ingevolge de WIV 2002 is dan ook geen sprake.

Onder deze voorwaarden is dit volgens de Commissie formeel toegestaan, en vanuit praktisch oogpunt in sommige gevallen aanbevelenswaardig. Bij de AIVD bestaat het voornemen de RID'en vaker (onder de genoemde voorwaarden) toe te staan rechtstreeks met elkaar samen te werken.

4.4 De betrokkenheid van de RID'en bij de inzet van bijzondere bevoegdheden

De RID'en worden door de AIVD op verschillende manieren ingezet. Ook bij de inzet van bijzondere bevoegdheden (artikel 20 tot en met 30 WIV 2002) door de AIVD kunnen de RID'en een rol spelen. Het betreft hier enkel een uitvoerende rol: de bijzondere bevoegdheden kunnen niet zelfstandig door de RID'en worden ingezet. Mandatering van de (beslissing tot) inzet van bijzondere bevoegdheden aan de RID'en is volgens de wetsgeschiedenis niet mogelijk. In artikel 19 lid 2 WIV 2002 is immers bepaald dat het hoofd van de AIVD het verlenen van toestemming kan mandateren aan ambtenaren die aan hem ondergeschikt zijn. De artikel 60-ambtenaren verrichten weliswaar hun werkzaamheden volgens aanwijzingen van het hoofd van de AIVD, maar zij zijn geen ondergeschikte ambtenaren in de zin van artikel 19 WIV 2002.⁷ Slechts het eigen personeel van de AIVD valt hieronder. De artikel 60-ambtenaren van de RID'en zijn (in juridische zin) ondergeschikten van de korpschefs.

In de praktijk blijken de RID'en slechts voor sommige bijzondere bevoegdheden te worden ingezet. Deze betrokkenheid van de RID'en valt in de eerste plaats onder de verantwoordelijkheid van het betrokken teamhoofd van de AIVD. Van een nauwe betrokkenheid van de RID'en is sprake bij de inzet van agenten (artikel 21 WIV 2002). Agenten worden veelal gezamenlijk gesproken door zowel een operateur van de AIVD, als een operateur (ook wel 'runner' genoemd) van de RID.

De betrokkenheid van de RID'en bij de inzet van deze bijzondere bevoegdheid is vanwege verschillende redenen van belang. Zo hebben (operateurs van) de RID'en een goede informatiepositie binnen de regio die van belang kan zijn bij de inzet van een agent. Ook kan het in praktische zin van belang zijn om iemand in de nabijheid van een agent te hebben, alsmede om twee operateurs in te zetten.

Uit het onderzoek van de Commissie blijkt dat de gezamenlijke inschakeling van operateurs bij de inzet van bronnen door beide kanten positief wordt beoordeeld.

Veel minder vaak worden de RID'en ingeschakeld bij de inzet van andere bijzondere bevoegdheden. De AIVD is van mening dat bij sommige bevoegdheden specifieke kennis en/of expertise is vereist waarvoor de relevante medewerkers van de AIVD een aparte opleiding hebben gekregen.

Zo wordt een (dynamische) observatie van een persoon bijna altijd uitgevoerd door de afdeling Operationele Opdrachten van de AIVD en niet door de RID'en. De AIVD is van mening dat dit een kwetsbare bijzondere bevoegdheid is, waarbij het beschikken over een specifieke expertise noodzakelijk is. Slechts in uitzonderingsgevallen – waarbij bijvoorbeeld de RID'ers ook beschikken over een dergelijke expertise en opleiding – wordt hiervan afgeweken. Formeel gezien bestaat er geen beletsel om de RID'en bij deze bevoegdheid in te zetten, maar de AIVD maakt daar dus slechts in uitzonderingsgevallen gebruik van.

In het onderzoek van de Commissie is naar voren gekomen dat sommige RID'en de wens voelen om nauwer bij de inzet van bijzondere bevoegdheden door de AIVD betrokken te worden. Als voorbeeld wordt door sommigen genoemd het observeren van personen en/of zaken, maar bijvoorbeeld ook het uitwerken van telefoontaps van de AIVD.

Momenteel is de AIVD aan het beoordelen op welke wijze de RID'en uitgebreider dan thans het geval is zouden kunnen worden ingeschakeld bij de inzet van bijzondere bevoegdheden. Zolang de AIVD toestemming verleent voor de inzet van de bevoegdheden en daar toezicht

---

⁷ *Kamerstukken II 2000/01, 25 877, nr. 72, p. 26.*

op uitoefent, en ook wordt voldaan aan de overige voorschriften uit de WIV 2002⁸, bestaat daar vanuit het oogpunt van rechtmatigheid geen bezwaar tegen.

4.5 Het inwinnen van informatie door de RID'en

Een van de lastige kwesties waar de RID'en (vooral in het verleden) tegenaan liepen betreft het onderscheid dat er bestaat tussen het inwinnen van informatie op basis van artikel 60 WIV 2002, dan wel op basis van de openbare orde-taak. Ingevolge artikel 60 WIV 2002 wordt door de RID'en informatie ingewonnen onder verantwoordelijkheid van de AIVD. De AIVD geeft leiding aan de RID'en bij deze werkzaamheden. Krachtens artikel 62 WIV 2002 zijn de RID'en verplicht om politie-informatie aan de AIVD te verstrekken wanneer deze informatie voor de AIVD van belang zou kunnen zijn. Het betreft informatie die onder verantwoordelijkheid van de politie (onder gezag van het Openbaar Ministerie of de burgemeester) is ingewonnen en waar de RID'en toegang toe hebben, maar ook informatie die de RID'en zelf hebben ingewonnen op basis van de openbare orde-taak. De informatie-overdracht op basis van artikel 62 WIV 2002 laat de eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de politie onverlet. Het blijft politie-informatie die ook als zodanig kan worden gebruikt.

Bij sommige taakvelden (veelal de taakvelden waar sprake is van een overlap tussen de taak van de WIV 2002 en de openbare orde-taak) was het onduidelijk of de RID'en de informatie inwinnen onder verantwoordelijkheid van de AIVD en dus op grond van een van de wettelijke taken van de AIVD of dat deze informatie zelfstandig door de RID'en werd ingewonnen op basis van de openbare orde-taak.

Deze onduidelijkheid manifesteerde zich bij het verlies van diskettes door een medewerker van de RID Rotterdam-Rijnmond. Deze diskettes bleken onder meer informatie te bevatten over wijlen de heer Fortuyn, maar ook over andere zaken die van belang waren voor de integriteit van het openbaar bestuur. Destijds ontstond discussie over de vraag wie nu precies de verantwoordelijkheid droeg voor (het inwinnen van) de informatie. De AIVD was van mening dat de informatie niet was ingewonnen op basis van een expliciet verzoek van de AIVD, terwijl het korps de mening was toegedaan dat de informatie van belang was voor de AIVD, binnen zijn taakvelden viel en aldus onder verantwoordelijkheid van de AIVD was ingewonnen.

Deze discussie over het onderscheid tussen artikel 60 en 62 WIV 2002 heeft uiteindelijk een positief effect gehad in de samenwerkingsrelatie tussen de AIVD en de korpsen. Beiden signaleerden dat er onduidelijkheid bestond over de rechtsgrond van het inwinnen en leveren van informatie aan de AIVD door de RID'en. Onder meer door de ontwikkelingen binnen het project Keten en kwaliteit is ervoor gezorgd dat er meer duidelijkheid werd geschapen over deze kwestie, bijvoorbeeld door het Inlichtingen Behoeftesplan en de daaraan verbonden 'quick reference'. De Commissie verwijst hiervoor naar paragraaf 3. Daarmee zijn de problemen die bestonden inmiddels voor een groot deel opgelost, hetgeen van groot belang is voor het gescheiden houden van taken en informatiestromen.

De Commissie is van oordeel dat, wanneer een RID eraan twijfelt of een voorgenomen activiteit onder de verantwoordelijkheid van de AIVD kan worden uitgevoerd, dan wel onder verantwoordelijkheid van de burgemeester, van deze RID moet worden verwacht dat

---

⁸ Bijvoorbeeld het voorschrift van artikel 33 WIV 2002, inhoudende dat van de uitoefening van een bijzondere bevoegdheid een schriftelijk verslag wordt gemaakt.

hij daarover de AIVD raadpleegt, zodat er duidelijkheid is over de rechtsgrond van het uitvoeren van deze activiteit. De AIVD (de verschillende teams) zal vervolgens adequaat en tijdig op dergelijke vragen van de RID moeten reageren. Op deze manier zal zo veel mogelijk moeten worden voorkomen dat er (wederom) onduidelijkheid ontstaat over de rechtsgrond van het inwinnen en leveren van informatie door de RID'en aan de AIVD.

4.6 De overlap tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak

Zoals in de inleiding van dit rapport vermeld hebben de RID'en een dubbele taak: enerzijds voeren de RID'en activiteiten uit ten behoeve van de AIVD, anderzijds verrichten de RID'en onder verantwoordelijkheid van de burgemeester activiteiten op het gebied van de openbare orde. Bij de taak ingevolge de WIV 2002 moeten de RID'ers worden beschouwd als waren zij AIVD'ers. Ten aanzien van de openbare orde-taak ligt dit duidelijk anders: hierbij treden de RID'ers op als politie-functionarissen. Deze tweedeling in taken wordt ook wel aangeduid als de 'twee petten-problematiek'.

Het feit dat de RID'en twee taken moeten uitvoeren heeft in de parlementaire behandeling van het voorstel voor de WIV 2002 uitvoerig de aandacht gekregen. Zo vroeg een aantal politieke partijen zich af of deze taken, maar bijvoorbeeld ook de archieven die ten behoeve van de beide taken worden beheerd, wel gescheiden konden worden gehouden. De vrees richtte zich daarmee op een vermenging van politie-werk met het werk van de AIVD.

De regering reageerde daarop door te stellen dat de WIV 2002 een aantal garanties bevat om te voorkomen dat een dergelijke vermenging van politie- en inlichtingenwerk plaatsvindt. Zo is in artikel 9 lid 2 WIV 2002 bepaald dat de RID'ers bij het verrichten van werkzaamheden ingevolge de WIV 2002 geen bevoegdheden tot het opsporen van strafbare feiten mogen uitoefenen. Verder wordt in artikel 14 lid 2 WIV 2002 voorgeschreven dat de verwerking van gegevens ten behoeve van de AIVD strikt gescheiden blijft van de verwerking van gegevens voor andere doeleinden (waaronder de openbare orde-taak). Het hoofd van de RID is in de eerste plaats verantwoordelijk voor het naleven van deze gescheiden gegevensverwerking, maar ook de AIVD controleert zelf of aan de verplichte scheiding voldaan wordt. Zie over dit thema verder paragraaf 4.9.

In de praktijk blijkt dat er een zekere overlap bestaat tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak. Op een aantal onderzoeksvelden bestaat deze overlap al gedurende een langere tijd, bijvoorbeeld bij het onderzoek naar links- en rechtsextremisme. Deze onderzoeksvelden behoren tot het takenpakket van de AIVD, maar kunnen ook van belang zijn in het kader van de openbare orde (bijvoorbeeld in geval van demonstraties).

De afgelopen jaren is de overlap echter ook naar voren gekomen bij een ander onderzoeksveld, te weten het onderzoek naar radicalisering. Het blijkt dat veel RID'en in grote mate onderzoek verrichten op dit terrein op basis van de openbare orde-taak, terwijl zij hiervoor ook (kunnen) worden ingezet door de AIVD.

De lokale autoriteiten en het regionale politiekorps kunnen er belang bij hebben om het onderzoek naar radicalisering zo lang mogelijk ingevolge de openbare orde-taak uit te voeren. Het voordeel hiervan is voor de burgemeester dat hij de RID op basis van deze taak kan aansturen en dat de informatie die het onderzoek oplevert vrijelijk aan hem kan worden doorgegeven. Ook het regionale politiekorps maakt gebruik van deze informatie. Het lokaal bestuur heeft – zoals recentelijk nog duidelijk is gemaakt – een voorname taak ten aanzien van het tegengaan van radicalisering. Het ligt dan ook voor de hand dat de RID hiervoor wordt ingezet om mede voor een goede informatiepositie van de burgemeester c.q. het politiekorps zorg te dragen.

Wanneer een bepaald onderzoek naar radicalisering wordt overgedragen aan de AIVD ligt de regie over de informatie-inwinning en de beschikking over de informatie niet langer bij de burgemeester, maar bij de AIVD. Het lokale bestuur wordt in dit geval afhankelijk gemaakt van de bereidwilligheid van de AIVD om informatie over radicaliserende personen en/of groepen te verstrekken. Dit vormt voor sommige korpsen aanleiding om zoveel mogelijk activiteiten binnen de openbare orde-taak te beleggen. Dit kan strijdig zijn met de belangen van de AIVD. Niet alleen kunnen er parallelle onderzoeken ontstaan, tevens kan er op deze wijze een overlap en vermenging van de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak ontstaan, een vermenging die zowel het parlement als de regering destijds zo veel mogelijk trachtte te voorkomen. Daarnaast is gebleken dat de AIVD soms niet tevreden is over de verstrekking door sommige RID'en van informatie die op basis van de openbare orde-taak is verkregen op onderzoeksterreinen die (mede) voor de AIVD van belang zijn (bijvoorbeeld radicalisering).

Het blijkt dat duidelijke richtlijnen, die bepalen wanneer een bepaald onderzoek overgedragen zou dienen te worden aan de AIVD, ontbreken. Dit leidt tot een grijs gebied van activiteiten van sommige RID'en op het gebied van het onderzoek naar radicalisering. Als oorzaak voor deze situatie wijzen de meeste gesprekspartners van de Commissie op de huidige regelgeving ten aanzien van de openbare orde, die veel ruimte laat voor het concreet invullen van de onderzoeksterreinen. Het kader dat voor de openbare orde-taak beschikbaar is, bestaat uit de artikelen 2 en 12 van de Politiewet 1993, artikel 172 van de Gemeentewet en de Handleiding Openbare Orde, die ten behoeve van het Europees Kampioenschap voetbal in 2000 is opgesteld. Destijds werd gepoogd om duidelijkheid te creëren over de *bevoegdheden* die de RID'en ten behoeve van de openbare orde-taak (waaronder ook onderzoek naar voetbalgeweld valt) zouden mogen uitoefenen. In deze Handleiding is geen duidelijke begrenzing van de onderzoeksvelden op het terrein van de openbare orde opgenomen en ditzelfde geldt ten aanzien van de overlap die er bestaat met de taakuitvoering van de WIV 2002. Dit leidt ertoe dat de burgemeesters en de RID'en soms een ruime invulling geven aan de openbare orde-taak.

De Handleiding voor de openbare orde is opgesteld in een tijd waarin het onderzoek naar terrorisme en radicalisering beperkt van aard was. De dreiging die zich later heeft gemanifesteerd heeft grote gevolgen gehad voor de taakuitvoering van veel diensten, waaronder die van de RID'en. Dit heeft geleid tot een nieuwe overlap tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak.

Door veel van de gesprekspartners van de Commissie wordt aangegeven dat zij het wenselijk vinden dat er nieuwe regelgeving gecreëerd wordt voor de openbare orde-taak. Daarin zou naar hun mening onder meer duidelijkheid dienen te worden geschapen over de onderzoeksterreinen waarop de RID'en binnen de openbare orde-taak actief mogen zijn.

De Commissie van Toezicht is van oordeel dat het verkleinen van de overlap tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak van groot belang is. Ook voor andere onderzoeksvelden dan radicalisering waarbij sprake is van een overlap (denk aan links- en rechtsextremisme) is dit wenselijk.

Er zijn verschillende mogelijke oplossingen voor dit probleem. Gedacht zou kunnen worden aan het maken van afspraken tussen de AIVD en de betrokken burgemeester(s) betreffende een concrete overlap van taken, bijvoorbeeld op het gebied van radicalisering. Dergelijke afspraken zouden kunnen worden opgenomen in een bestuursconvenant. Ook is het denkbaar (eventueel in combinatie met de eerste oplossing) dat de mogelijkheden die de AIVD heeft om de burgemeester op grond van artikel 39 WIV 2002 in te lichten over zaken die van belang zijn voor de openbare orde ruimer dan thans het geval is worden benut.

Naar het oordeel van de Commissie valt niet uit te sluiten – met het oog op de vereisten van het EVRM en de daarop gebaseerde uitspraken van het EHRM – dat uiteindelijk een expliciet wettelijke basis zal moeten worden gecreëerd voor de openbare orde-taak. Het is een taak van de wetgever om de noodzaak en de wenselijkheid van dergelijke nieuwe wetgeving te beoordelen.

De overlap die tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak bestaat brengt tevens allerlei praktische problemen met zich mee. Een voorbeeld hiervan betreft het bevragen, dan wel sturen van bronnen. Bij een overlap van taken wordt door sommige RID'en geprobeerd om beide taken bij de inzet van bronnen te dienen: zowel de taak op grond van de WIV 2002, waarbij het belang van de nationale veiligheid leidend is, als de openbare orde-taak, die onder verantwoordelijkheid van de burgemeester wordt uitgevoerd. Dit kan bij de inzet van een bron lastige situaties opleveren. Ook voor een bron zal het in dergelijke gevallen moeilijk zijn om te doorgronden ten behoeve van welke instantie hij nu precies informatie levert. Het toenmalige Tweede Kamerlid Rouvoet signaleerde dit probleem reeds bij de behandeling van het wetsvoorstel van de WIV 2002 en betitelde het zelfs als 'een ernstig bezwaar dat aan deze constructie vastzit'.⁹

Het leveren van informatie aan de politie ten behoeve van de openbare orde zal voor sommige personen een ander gewicht hebben dan het leveren van informatie aan de AIVD. Het blijkt dat niet alle openbare orde-bronnen van de RID'en ook informatie ten behoeve van de AIVD willen leveren. Voor een bron is het dan ook van belang om duidelijkheid te hebben over de vraag door welke instantie hij wordt aangestuurd en daarmee wie daarvoor de verantwoordelijkheid draagt.

Het blijkt dat de RID'en hier verschillend mee omgaan. De ene RID zet vragen van de beide taken uit bij een bron, terwijl de andere dat zo veel mogelijk probeert te voorkomen. Ook de teams van de AIVD werken hier in sommige gevallen aan mee. De AIVD is immers gerechtigd om op basis van artikel 62 WIV 2002 alle politie-informatie (dus ook openbare orde-informatie) te ontvangen die van belang zou kunnen zijn voor de AIVD. In de praktijk blijken teams van de AIVD soms vragen te willen stellen aan openbare orde bronnen van de RID'en, van wie reeds informatie ingevolge artikel 62 WIV naar de AIVD wordt doorgestuurd. De AIVD mag dergelijke vragen stellen, maar dan is het mogelijk dat de status van de bron verandert. Als het vragen, dan wel sturing betreft die niet onder de openbare orde-taak kunnen worden gebracht, maar (enkel) gericht zijn op de nationale veiligheid, zal deze bron overeenkomstig de WIV 2002 moeten worden behandeld. Dit betekent dat als hij (enkel) vanuit de taakstelling van de AIVD wordt bevraged, hij een informant in de zin van artikel 17 WIV 2002 wordt en wanneer hij op grond van deze taakstelling door de AIVD wordt gestuurd, hij een agent van de AIVD in de zin van artikel 21 WIV 2002 wordt. Dit is onder meer van belang voor de behandeling van de informatie die wordt verstrekt. Zowel de AIVD als de RID'en zullen deze kwestie bij de inzet van (openbare orde) bronnen moeten onderkennen. Het is aan te bevelen om in een dergelijk geval te kiezen voor een van beide trajecten. Feitelijk betekent dit dat vragen van de AIVD die niet passen binnen de openbare orde-taak niet moeten worden gesteld aan een openbare orde-bron, dan wel dat deze bron eventueel zal moeten worden overgedragen aan de AIVD.

Een zekere overlap valt bij de inzet van bronnen niet in alle gevallen volledig te voorkomen. De taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak vallen nu eenmaal voor een gedeelte samen. De overlap vloeit voort uit de keuze om de beide taken in handen te leggen van één dienst. Dit heeft echter ook positieve aspecten, zoals de netwerken die elkaar

---

⁹ *Kamerstukken II 2000/01*, 25 877, nr. 58, p. 26.

versterken en dezelfde werkmethode die de RID'en bij beide taken gebruiken. De overlap tussen beide taken dient te worden beperkt en helder te worden gemaakt.

Binnen het project Keten en kwaliteit is afgesproken dat – naast de Inlichtingen Behoeftelannen op het terrein van de WIV 2002 – er tevens Inlichtingen Behoeftelannen voor de openbare orde zouden worden opgesteld. Dit is er onder meer op gericht om de overlap tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak te beperken. Het blijkt dat het opstellen van Inlichtingen Behoeftelannen voor de openbare orde slechts binnen een beperkt aantal korpsen van de grond is gekomen.

Regelgeving en bevoegdheden openbare orde

De Commissie Holtslag heeft in haar (evaluatie)rapport 'Vaste Verbindingen II' aandacht geschonken aan de problematiek rondom de uitvoering van de openbare orde-taak.¹⁰ Deze Commissie stelt vast dat de werkzaamheden van de RID'en in het huidige tijdsgewricht met het oog op de handhaving van de openbare orde vergaand kunnen en moeten zijn en dat van de RID'en buitengewoon veel wordt gevergd. Het werk is om die reden, maar ook gezien het karakter ervan, niet zonder (politiek) risico. Tegelijkertijd stelt deze Commissie vast dat de burgemeester slechts in beperkte mate in staat is feitelijke controle over de RID uit te oefenen dan wel in concrete gevallen in staat is om te beoordelen of in een zich voordoende zaak bepaalde bevoegdheden zouden kunnen of moeten worden gebruikt.

Alle gesprekspartners van de Commissie van Toezicht bij dit onderzoek geven aan dat de regelgeving op het terrein van de openbare orde tegenwoordig als gebrekkig wordt ervaren. Het kader dat voor de openbare orde-taak beschikbaar is, bestaat uit de artikelen 2 en 12 van de Politiewet 1993, artikel 172 van de Gemeentewet en de Handleiding Openbare Orde.

In een brief aan de Tweede Kamer van de Ministers van BZK en Justitie van 5 oktober 1999¹¹, die voorafging aan het opstellen van de Handleiding Openbare Orde, gingen de Ministers uitvoerig in op de bevoegdheden die de RID'en hebben op het terrein van de openbare orde. In deze brief wordt onder meer gesteld dat de politie zich bij het onderzoek naar verstoringen van de openbare orde ten principale richt op groepen van personen (bijvoorbeeld een groep voetbalhooligans) en niet op individuen. Het op een stelselmatige manier inwinnen van informatie over een persoon (bijvoorbeeld door stelselmatige observatie, maar ook door de inzet van informanten) past volgens de Ministers niet binnen artikel 2 Politiewet 1993 en mag dan ook niet binnen de openbare orde-taak worden uitgevoerd. De Ministers oordeelden dat het niet noodzakelijk was dat de RID'en binnen de openbare orde-taak dergelijke inbreukmakende bevoegdheden zouden krijgen.

De Commissie constateert dat sinds de brief van de Ministers van BZK en Justitie en de Handleiding Openbare Orde de openbare orde-taak een belangrijke ontwikkeling heeft doorgemaakt. Ingevolge deze taak wordt door veel RID'en uitvoerig onderzoek gedaan naar radicalisering. Dit onderzoek richt zich grotendeels op concrete personen die aan het radicaliseren zijn en niet op groepen van personen. In veel gevallen zal het daarbij gaan om het stelselmatig inwinnen van informatie over deze personen. Uit het onderzoek van de Commissie blijkt dat binnen de openbare orde-taak agenten (bronnen die worden gestuurd¹²) worden ingezet en in enkele gevallen is overgegaan tot stelselmatige observatie. Voor de inzet van deze laatste bevoegdheid is op dit moment in ieder geval geen voldoende wettelijke basis voorhanden. De Commissie constateert dat hier een spanningsveld bestaat tussen de door sommige korpsen gevoelde noodzaak om in sommige gevallen binnen dit

---

¹⁰ Ten tijde van het vaststellen van dit toezichtsrapport, moest het rapport 'Vaste Verbindingen II' van de Commissie Holtslag nog gepubliceerd worden.

¹¹ Zie *Kamerstukken II* 1999/00, 25 232, nr. 18.

¹² Binnen de WIV 2002 wordt dit gezien als een bijzondere bevoegdheid (artikel 21 WIV 2002).

onderzoeksterrein bijzondere bevoegdheden te kunnen inzetten en de vereisten van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM).

De RID'en kunnen om het onderzoek naar radicalisering binnen de openbare orde-taak adequaat uit te voeren naar hun inzicht niet meer volstaan met de bevoegdheden die geen stelselmatige inwinning van informatie met zich meebrengen. Naar het oordeel van de Commissie zal de wetgever dan ook moeten beoordelen of het huidige juridische kader nog wel afdoende is.

4.7 De relatie tussen de AIVD, de korpsen en het lokaal bestuur

In het Nederlandse staatsbestel zijn de burgemeesters verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare orde in de eigen gemeente. Voor het inwinnen van informatie betreffende de openbare orde kan de RID, onder verantwoordelijkheid van de burgemeester, worden ingezet. De AIVD heeft soms ook informatie tot zijn beschikking die mede van belang zou kunnen zijn voor de burgemeester met het oog op diens verantwoordelijkheid voor de openbare orde. In het verlengde hiervan geldt dit ook voor de RID'en, waarbij het in dit geval gaat om informatie verkregen op basis van de WIV 2002. Waar informatie van de RID verkregen ingevolge de openbare orde-taak zonder meer aan de burgemeester kan (of zelfs moet) worden verstrekt, ligt dit geheel anders ten aanzien van de informatie van de AIVD (verkregen ingevolge het regime van de WIV 2002). Doordat de WIV 2002 uitgaat van een gesloten stelsel van het verstrekken van informatie, kan informatie door de AIVD alleen aan de burgemeester worden verstrekt wanneer aan de voorwaarden van de WIV 2002 is voldaan.

Voor zover het gaat om informatie voor de burgemeester die van belang is voor zijn openbare orde-taak, wordt in artikel 39 WIV 2002 de bevoegdheid gegeven voor het verstrekken van deze informatie door de AIVD. In dit artikel is bepaald dat op grond van een dringende en gewichtige reden schriftelijk mededeling kan worden gedaan aan bepaalde personen of instanties die betrokken zijn bij de uitvoering van een publieke taak van gegevens die van belang kunnen zijn voor de behartiging van de aan hen opgedragen taak. De personen of instanties die het betreft zijn opgenomen in een algemene maatregel van bestuur (AMvB). In deze AMvB (het 'Aanwijzingsbesluit artikel 39 WIV 2002')¹³ worden onder meer de burgemeesters genoemd. Zij kunnen informatie van de AIVD krijgen voor zover dat (onder meer) betrekking heeft op hun taak als bedoeld in artikel 172 lid 1 van de Gemeentewet (de openbare orde-taak). De taak van de AIVD is bij deze vorm van informatieverstrekking niet leidend.

Ook artikel 36 WIV 2002 kan de grondslag vormen voor het verstrekken van informatie aan burgemeesters. Het gaat dan om het verstrekken van gegevens 'in het kader van een goede taakuitvoering'. De verstrekking dient in dit geval plaats te vinden in het belang van de nationale veiligheid, waarbij de taak van de AIVD wel leidend is.¹⁴

Overigens wordt ook in het Inlichtingen Behoeftesplan het belang van het informeren van het lokaal bestuur nadrukkelijk vermeld.

---

¹³ *Stb.* 2004, 506.

¹⁴ Zie voor een nadere uitwerking van de gronden waarop de AIVD informatie kan verstrekken het toezichtsrapport nr. 9A inzake de door de AIVD uitgebrachte ambtsberichten.

Naar aanleiding van enkele voorvallen¹⁵ is er discussie gerezen over de informatieverstrekking van de AIVD aan het lokaal bestuur (meer concreet de burgemeesters). Dit heeft ertoe geleid dat de Minister van BZK na overleg met het Korpsbeheerdersberaad een werkgroep heeft opgericht die de informatieverstrekking door landelijke diensten aan de burgemeesters nader moest beoordelen (de Commissie-Holtslag).¹⁶ Dit onderzoek had in de eerste plaats betrekking op de verstrekking van gegevens door de AIVD aan de burgemeesters.

De Commissie-Holtslag was van mening dat ten aanzien van radicalisering en terrorisme (bestrijding) een goede informatiepositie van de burgemeester van bijzonder belang is. Zo heeft de burgemeester informatie nodig om besluiten in het kader van de openbare orde te kunnen nemen (bijvoorbeeld bij het daadwerkelijk optreden tegen van terrorisme verdachte personen), maar ook is informatie over bepaalde personen of organisaties van belang om te kunnen bepalen of de gemeente zou kunnen samenwerken met deze personen/organisaties. Ook algemene informatie inzake trends, fenomenen, dreigingsbeelden etc. kan van nut zijn voor de beleidsontwikkeling en de handhaving van de openbare orde. De werkgroep vond dat zoveel mogelijk aan de gelegitimeerde informatiebehoefte van de burgemeester kan en moet worden tegemoet gekomen.

Voor zover het gaat om algemene informatie betreffende radicalisering en terrorisme was de Commissie-Holtslag van oordeel dat aan de burgemeester in beginsel deze informatie dient te worden verstrekt. Ten aanzien van meer specifieke en persoons- en organisatiegerichte informatie ligt dit anders vanwege privacy-belangen van de betrokkene en het feit dat verstrekking van deze informatie strijdig zou kunnen zijn met de belangen van de AIVD. Deze informatie kan in bepaalde gevallen echter wel worden verstrekt.

De Commissie-Holtslag haalt de korpschef naar voren als de functionaris die bij de informatie-voorziening aan de burgemeesters een centrale rol dient in te nemen. Enerzijds kan hij de AIVD wijzen op de informatiebehoefte van de burgemeester en de specifieke mogelijkheden van de AIVD om daarin te voorzien. Anderzijds kan de korpschef de burgemeester attenderen op informatie die van belang is voor de AIVD. De korpschef is het ingevolge de WIV 2002 evenwel niet toegestaan zelfstandig informatie aan de burgemeester te verstrekken. Voor deze verstrekking moet hij zijn gemandateerd door of namens de Minister van BZK.

De Commissie van Toezicht is – met de Commissie-Holtslag – van oordeel dat het adequaat inlichten van de burgemeesters, ondanks enkele wettelijke beperkingen van de WIV 2002 in veel gevallen mogelijk moet zijn. Van oudsher is de AIVD bevreesd dat zijn werkwijzen (modus operandi), zijn bronnen, dan wel het actuele kennisniveau geopenbaard worden, hetgeen strijdig zou kunnen zijn met een goede taakuitvoering. Een inlichtingen- en veiligheidsdienst kan immers alleen functioneren onder een zekere mate van geheimhouding.

Aan de andere kant staat het belang van de burgemeester om een informatiepositie te hebben die voldoende recht doet aan zijn verantwoordelijkheid voor de openbare orde. Het is dan ook gewenst dat de AIVD daar waar mogelijk informatie verstrekt aan de burgemeesters.

---

¹⁵ Voorbeelden hiervan zijn – zoals genoemd in het rapport van de Commissie-Holtslag – het AIVD-onderzoek naar de Hofstadgroep in Amsterdam, de aanhouding van leden van die groep in Den Haag, de inval van een arrestatieteam in een woning in Utrecht en de besluitvorming rondom een drietal imams in Eindhoven.

¹⁶ Voluit de ‘Werkgroep gegevensverstrekking burgemeesters’ geheten. Zie het rapport ‘Vaste verbindingen’ van deze werkgroep: *Kamerstukken II 2005/06*, 29 876, nr. 9. Drs. J.W. Holtslag is secretaris-generaal van het Ministerie van BZK.

Tussen beide belangen zal een juiste balans dienen te worden gevonden, die met zich meebrengt dat de AIVD – als de in de WIV 2002 genoemde belangen zich daar niet tegen verzetten – op een adequate wijze de burgemeesters informeert over zaken die voor hem of haar van belang zijn. Eventueel zouden in voorkomende gevallen nadere afspraken met de desbetreffende burgemeester over de verstrekking en de omgang met de informatie kunnen worden gemaakt, net zoals dat mogelijk is ten aanzien van de relatie tussen de korpschef (in zijn functie als artikel 60-ambtenaar) en de burgemeester.¹⁷ Dit komt zo veel mogelijk tegemoet aan de belangen van beide partijen.

De Commissie wijst erop dat het van belang is dat het openbaar bestuur geen activiteiten uitvoert die botsen met de werkzaamheden van de AIVD. De activiteiten van het openbaar bestuur op het terrein van het tegengaan van radicalisering zouden immers inlichtingentrajecten van de AIVD kunnen doorkruisen. Uit het onderzoek van de Commissie is gebleken dat in een enkele gemeente het lokaal bestuur inderdaad eigen onderzoeken uitvoert die (kunnen) botsen met de onderzoeken van de AIVD. Dit vormt een reden te meer voor de AIVD om het openbaar bestuur daar waar mogelijk adequaat te informeren en vice versa.

Het is van groot belang dat er heldere afspraken met – in de eerste plaats – de korpschefs worden gemaakt betreffende het informeren van het lokaal bestuur. Het is beter dit adequaat formeel te regelen, dan dat informatie via informele wegen (al dan niet in strijd met de WIV 2002) wordt verstrekt. Zowel de AIVD als de korpschefs zullen hierin een actieve rol dienen in te nemen. Duidelijkheid over de omstandigheden en voorwaarden waaronder informatie mag worden verstrekt is vanwege verschillende redenen belangrijk. Niet alleen verstrekt de korpschef dan alleen goedgekeurde informatie, tevens kan de AIVD op deze manier het overzicht bewaren over de informatie die verstrekt is, waardoor er controle wordt gehouden over de informatiestromen. Tevens leiden heldere afspraken ertoe dat beide kanten nog eens nadrukkelijk op elkaars belangen worden gewezen. Voor de korpschefs zal het dan ook beter te begrijpen en accepteren zijn wanneer de AIVD niet toestaat dat hij informatie verstrekt. Zoals blijkt uit het onderzoek van de Commissie bevindt de korpschef zich in sommige gevallen, waarin hij informatie van de AIVD aangaande een dreiging op het grondgebied van zijn korps bezit, maar hij dit vanwege zijn wettelijke geheimhoudingsverplichting niet mag delen met de burgemeester, in een gecompliceerde (zo niet onmogelijke) positie. Het blijkt dat de korpschefs met deze positie verschillend omgaan en daarmee soms in strijd met de bepalingen uit de WIV 2002 handelen door deze informatie soms toch door te geven.

Het is mogelijk om de formele regels die gelden bij de verstrekking van informatie een nadere uitwerking te geven en daardoor helder te maken in het jaarlijks tussen de dienstleiding van de AIVD en de korpsleiding vast te stellen Inlichtingen Behoeftesplan. Dergelijke afspraken zouden ertoe kunnen leiden dat voorkomen wordt dat een korpschef naar zijn gevoel gedwongen wordt om informatie buiten de wettelijke kaders te verstrekken.

De gesprekspartners van de Commissie zien reeds een verbetering in de informatieverstrekking van de AIVD aan de burgemeesters/lokaal bestuur. Dit houdt onder meer verband met het feit dat de AIVD meer aandacht schenkt aan het lokaal bestuur als belangendrager en relatie van de AIVD.

Eenzelfde conclusie wordt door de Commissie Holtslag getrokken in haar (evaluatie)rapport 'Vaste Verbindingen II', waarin zij stelt – met een verwijzing naar een extern onderzoek dat

---

¹⁷ Zie in deze zin ook de reactie van de Minister van BZK op het rapport van de Commissie-Holtslag aan de Tweede Kamer: *Kamerstukken II* 2005/06, 29 876, nr. 9, p. 3.

in haar opdracht is uitgevoerd – dat met inachtneming van de beperkingen die informatieverstrekking door diensten als de AIVD per definitie heeft, de geïnterviewde respondenten beter te spreken zijn over de gegevensverstrekking door landelijke diensten, waaronder de AIVD.

4.8 Regionale infoboxen

Verschillende onderdelen van de politiekorpsen zijn zich gaan bezighouden met de bestrijding van terrorisme en/of radicalisering. Niet alleen betreft dit de RID'en op grond van de openbare orde-taak, tevens kan worden gewezen op de Criminele Inlichtingeneenheden (CIE's), de Infodesk (ten aanzien van de informatiecoördinatie), recherche-eenheden en afhankelijk van het korps nog andere onderdelen. Om de activiteiten van al deze onderdelen op een adequate wijze onderling af te stemmen is binnen veel korpsen een zogenaemde 'regionale infobox' opgericht. De AIVD (en de RID op basis van de WIV 2002) is niet *rechtstreeks* betrokken bij deze infoboxen, in de zin dat de AIVD informatie verstrekt. Wel is het van belang voor de AIVD om te voorkomen dat bepaalde activiteiten van de politie botsen met zijn eigen onderzoeken en daarom is de AIVD dan ook, via de RID'en, betrokken bij deze regionale infoboxen. Tegelijkertijd schuilen hier problemen in voor de AIVD. Afstemming, te realiseren door de RID'en, is immers moeilijk vorm te geven zonder het (al dan niet impliciet) verstrekken van informatie. De vrees bestaat bij de AIVD dat zijn kwetsbare informatie binnen de politie-organisatie wordt verspreid. Niet alleen kan een dergelijke verstrekking van gegevens strijdig zijn met de bepalingen in de WIV 2002 die daarover handelen, tevens zou dit strijdig kunnen zijn met de plicht tot bronbescherming van de AIVD. Hierdoor is het voor de AIVD aangewezen om de ontwikkelingen ten aanzien van de regioboxen nauwlettend te volgen.

In de praktijk zijn er twee soorten regioboxen opgericht: het model Noord-Oost Nederland (NON; ingesteld na een pilot in deze regio) en het Amsterdam-Rotterdam (AMRO) model. Het voornaamste onderscheid tussen de twee soorten is gelegen in de plaats die de RID inneemt. In het AMRO-model neemt de RID een passieve rol in. De RID volgt de (voorgenomen) activiteiten van de verschillende politie-onderdelen en komt in actie wanneer een van de onderzoeken van de politie een onderzoek van de AIVD dreigt te doorkruisen. In dit model vindt de analyse van de ingebrachte informatie plaats binnen de politie-organisatie. Voor deze analyse worden aldus geen inlichtingen van de AIVD gebruikt.

De rol van de RID in het NON-model is actief. De RID is in dit model het politie-onderdeel dat de analyses van alle ingebrachte informatie maakt. De RID is in staat om twee analyses te maken: zowel een geheime (inclusief AIVD-informatie) als een niet-geheime, die verder kan worden gebruikt binnen het korps. De geheime analyse kan worden besproken en afgestemd met de korpschef in zijn rol als artikel 60-functionaris. Uit de analyses kunnen vervolgacties, bijvoorbeeld het opstarten van een opsporingsonderzoek, voortvloeien. Dit laatste kan, wanneer het om AIVD-informatie gaat, echter alleen na het uitbrengen van een ambtsbericht door de AIVD.

Via de regionale infoboxen krijgt (het hoofd van) de RID onder meer inzicht in de informatiepositie en de targets van de CIE's. Omgekeerd is het niet mogelijk dat de RID de andere politie-onderdelen inzicht geeft in de targets van de AIVD.

Hoewel bij beide modellen het risico bestaat dat toch informatie van de AIVD aan andere politie-onderdelen dan de RID'en wordt verstrekt, daar het lastig is om af te stemmen zonder (al dan niet indirect) geheime informatie te verstrekken, heeft de AIVD door de overkoepelende rol daarin van de RID de voorkeur voor het model van Noord-Oost

Nederland. De AIVD heeft de wens dat het model van Noord-Oost Nederland landelijk uniform zal worden toegepast.

Uit het onderzoek van de Commissie blijkt dat de RID'en (in beide modellen) zorgvuldig omgaan met de afstemming in de regionale infoboxen en daarmee met de informatie die wordt verstrekt.

Naar het oordeel van de Commissie is ten aanzien van de regionale infoboxen de cruciale vraag wie het overzicht heeft over de informatie en wie in staat moet worden geacht om de activiteiten af te stemmen. Dit vraagpunt hangt nauw samen met de positie die een divisiechef (die boven onder meer de RID is geplaatst) als artikel 60-functionaris inneemt. In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld wanneer een opsporingsonderzoek van de politie een inlichtingentraject van de AIVD dreigt te doorkruisen, is het van belang om deze afstemming in handen te leggen van de divisiechef (zie tevens paragraaf 4.1).

Het is van groot belang dat binnen de regionale infobox op een uniforme manier wordt gewerkt, met als gevolg een uniforme omgang met het afstemmen van informatie en een uniforme taakuitvoering. Daarmee zou een goede taakuitvoering van de AIVD gebaat zijn.

Naast het belang van het op een juiste manier vormgeven van de regionale infoboxen, staat het belang van het op een adequate manier doorgeleiden van regionale informatie naar het nationale niveau (belegd bij het Korps Landelijke Politiediensten)¹⁸ om vervolgens de afstemming in de (landelijke) CT Infobox vorm te kunnen geven.

4.9 (Gescheiden) archiefbescheiden

De taakuitvoering van de RID'en ingevolge de WIV 2002 vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de Minister van BZK (zie artikel 60 lid 3 WIV 2002), terwijl de uitvoering van de openbare orde-taak onder verantwoordelijkheid van de burgemeester plaatsvindt. Deze gescheiden verantwoordelijkheden vertalen zich onder meer in het gescheiden houden van de archieven die door de RID'en worden beheerd. Dit heeft zijn weerslag gekregen in artikel 14 lid 2 WIV 2002, waarin wordt gesteld dat de verwerking van gegevens door artikel 60-functionarissen ten behoeve van de AIVD strikt gescheiden blijft van de verwerking van gegevens ten behoeve van andere doeleinden.

De AIVD is erop gespitst dat zijn informatie die in beheer is bij de RID'en niet wordt vermengd met openbare orde-informatie. Niet alleen is dat ingevolge artikel 14 lid 2 WIV 2002 verplicht, tevens is het van groot belang voor de geheimhouding van het actueel kennisniveau, de werkwijze (modus operandi) van de AIVD en zijn bronnen. Naast het bepaalde in artikel 14 WIV 2002 zijn ook dit wettelijke verplichtingen. Voorkomen moet worden dat informatie hierover in de archieven van de openbare orde-taak komen en op die manier mogelijk verder wordt verspreid binnen het korps. De AIVD heeft dan ook een bijzonder belang bij het controleren van de archieven van de RID'en. De afdeling Registratie, Documentatie & Archief (RDA) van de AIVD controleert elk jaar bij alle RID'en de archieven en stelt daarover zogenoemde schouwrapporten op. Dit zijn strenge controles.

Naast het beoordelen van deze schouwrapporten heeft de Commissie tevens een aantal steekproeven in de archieven van verschillende RID'en uitgevoerd. De Commissie is van oordeel dat de RID'en zorgvuldig omgaan met het beheer van de archieven. Het wettelijke uitgangspunt van het gescheiden houden van de archiefbescheiden wordt nageleefd.

De Commissie constateert dat in beginsel elke RID zijn eigen geautomatiseerde systeem heeft met bijbehorende (uitgebreide of beperkte) mogelijkheden. Het is aan te bevelen om één

---

¹⁸ Dit betreft de zogenoemde RIK/NIK-lijn (regionaal informatieknooppunt/landelijk informatieknooppunt).

landelijk, gevalideerd systeem in te voeren voor alle RID'en. Kennelijk heeft het invoeren van een dergelijk systeem vertraging opgelopen. Bij het invoeren van een landelijk toepasbaar systeem zal vanwege het belang van geheimhouding (met name van bronnen) bijzondere aandacht moeten worden geschonken aan het beheer ervan.

5 Bevindingen van de Commissie betreffende de samenwerking tussen de AIVD en de Koninklijke marechaussee

5.1 Inleiding

Binnen de Kmar verrichten, naast enkele leidinggevendenden van de Kmar die tevens artikel 60-functionaris zijn, twee onderdelen werkzaamheden ten behoeve van de AIVD. In de eerste plaats betreft het de Bijzondere Dienst (BD) van de Kmar, een onderdeel voor elk van de vijf districten van de Kmar. Daarnaast is ook de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) aangewezen om werkzaamheden ten behoeve van de AIVD uit te voeren. De nauwste relatie heeft de AIVD met de Bijzondere Dienst.

Een van de taken van de BD Kmar is het uitvoeren van veiligheidsonderzoeken ten behoeve van de AIVD. De Commissie verwijst hiervoor naar haar toezichtsrapport inzake het onderzoek naar de uitvoering van de Wet veiligheidsonderzoeken door de AIVD.¹⁹

De Kmar is ook opgenomen in de CT Infobox. De Commissie gaat op deze werkzaamheden in dit rapport niet verder in. Voor uitleg over de CT Infobox verwijst de Commissie naar haar toezichtsrapport inzake de CT Infobox.²⁰

De (BD) Kmar is, naast de RID'en, meegenomen in het project Keten en kwaliteit (zie paragraaf 3). Hierdoor wordt de samenwerkingsrelatie tussen de AIVD en de BD Kmar voor een groot gedeelte bepaald door het Inlichtingen Behoeftesplan (IBP), een samenwerkingsconvenant dat elk jaar wordt afgesloten tussen het hoofd van de AIVD en de commandant van de Kmar.

Tussen de AIVD en de Kmar is een protocol afgesloten dat nadere regels geeft betreffende de samenwerking. Dit protocol zal binnenkort worden vernieuwd.

5.2 Rapportagelijnen

Ingevolge artikel 62 WIV 2002 zijn de ambtenaren van de Kmar niet alleen verplicht gegevens door te sturen naar de AIVD, maar tevens naar de MIVD.²¹ De Commissie constateert dat de beide diensten weliswaar hun informatiebehoefte hebben neergelegd bij de BD Kmar, maar er zijn geen afspraken gemaakt ten aanzien van de afstemming. Bij die onderzoeken die tot het interessegebied van zowel de AIVD als de MIVD behoren en waar de Kmar informatie over kan hebben (bijvoorbeeld radicalisering onder militairen), is dat echter wel wenselijk. Op ad hoc basis (in het kader van een concreet onderzoek) worden dergelijke afspraken soms wel tussen (de teams van) de MIVD, de AIVD en de Kmar gemaakt.

De Commissie beveelt aan voor de gevallen die tot het interessegebied van beide diensten behoren, gestructureerde afstemming te creëren.

---

¹⁹ CTIVD nr. 11b.

²⁰ CTIVD nr. 12.

²¹ De MIVD heeft, onder meer over de gegevensverstrekking, een convenant afgesloten met de Kmar.

5.3 De betrokkenheid van de Kmar bij de inzet van bijzondere bevoegdheden

De BD Kmar en de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) kunnen op dezelfde manier worden ingezet bij de uitoefening van bijzondere bevoegdheden door de AIVD als de RID'en. De Commissie verwijst hiervoor naar paragraaf 4.4.

De BSB wordt in sommige gevallen ingezet ter ondersteuning van de inzet van observatie (artikel 20 WIV 2002) door de AIVD. De BD Kmar wordt ook bij de uitoefening van andere bijzondere bevoegdheden ingezet.

Evenals de Commissie heeft geconstateerd ten aanzien van de RID'en, is de betrokkenheid van de BD Kmar en de BSB bij de inzet van bijzondere bevoegdheden door de AIVD gering. De AIVD bekijkt of deze betrokkenheid kan worden vergroot. Zolang de AIVD toestemming verleent voor de inzet van de bevoegdheden en daar toezicht op uitoefent, en ook wordt voldaan aan de overige voorschriften uit de WIV 2002²², bestaat er tegen een grotere betrokkenheid vanuit het oogpunt van rechtmatigheid geen bezwaar.

5.4 Kmar en Schiphol

Op Schiphol, maar ook op andere luchthavens, verricht de Kmar politietaken. Deze taken worden onder meer uitgevoerd onder de verantwoordelijkheid van de burgemeester voor de openbare orde. Ten aanzien van Schiphol betreft dit de burgemeester van Haarlemmermeer. Naar het oordeel van de Commissie zal ervoor moeten worden gewaakt dat bij de inschakeling van de BD Kmar voor zowel de taak op grond van de WIV 2002, als voor de openbare orde-taak, vergelijkbare problemen ontstaan ten aanzien van de overlap tussen beide taken als bij de RID'en het geval is (zie paragraaf 4.6). Gezien het strategische belang van Schiphol voor de nationale veiligheid is het aangewezen over deze overlap van taken afspraken te maken.

6 Conclusies en aanbevelingen

- 6.1 De (wettelijk voorgeschreven) sturing van de RID'en door de AIVD wordt door veel RID'en ten aanzien van sommige teams van de AIVD als onvoldoende ervaren. Naar het oordeel van de Commissie moet ervoor worden gezorgd dat de sturing van de RID'en op een zo gestructureerd mogelijke manier verloopt. Zowel van de AIVD als van de RID'en mag een actieve houding worden verwacht om de sturing van de RID'en door de AIVD te verbeteren. (paragraaf 4.2)
- 6.2 De Commissie constateert dat sommige RID'en ontevreden zijn over de sturing van de AIVD ten aanzien van de samenwerking tussen de RID'en onderling in concrete onderzoeken. Naar het oordeel van de Commissie dienen de teams van de AIVD zorg te dragen voor een adequate sturing van en de coördinatie tussen de verschillende RID'en. (paragraaf 4.3)
- 6.3 De Commissie is van oordeel dat tegen een uitgebreidere inschakeling van de RID'en en de Kmar bij de inzet van bijzondere bevoegdheden vanuit het oogpunt van rechtmatigheid geen bezwaar bestaat, zolang de AIVD toestemming verleent voor de inzet van de bevoegdheden, daarop toezicht uitoefent en ook wordt voldaan aan de overige voorschriften uit de WIV 2002. (paragrafen 4.4 en 5.3)

---

²² Bijvoorbeeld het voorschrift van artikel 33 WIV 2002, inhoudende dat van de uitoefening van een bijzondere bevoegdheid een schriftelijk verslag wordt gemaakt.

- 6.4 Wanneer een RID eraan twijfelt of een voorgenomen activiteit onder de verantwoordelijkheid van de AIVD kan worden uitgevoerd op grond van de WIV 2002, dan wel onder verantwoordelijkheid van de burgemeester op grond van de openbare orde-taak, moet van deze RID worden verwacht dat hij daarover de AIVD raadpleegt, zodat er duidelijkheid is over de rechtsgrond van het uitvoeren van deze activiteit. (paragraaf 4.5)
- 6.5 Het feit dat sommige korpsen het onderzoek naar radicalisering zo veel mogelijk op basis van de openbare orde-taak uitvoeren kan leiden tot parallelle onderzoeken. Tevens kan er een overlap en vermenging van de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak ontstaan.
Duidelijke richtlijnen die bepalen wanneer een bepaald onderzoek overgedragen zou dienen te worden aan de AIVD ontbreken. Dit leidt ertoe dat er sprake is van een grijs gebied van activiteiten van sommige RID'en op het gebied van onderzoek naar radicalisering. Deze situatie brengt tevens praktische problemen met zich mee ten aanzien van de inzet van bronnen.
Naar het oordeel van de Commissie dient ervoor te worden gezorgd dat de overlap tussen de taak op grond van de WIV 2002 en de openbare orde-taak zo klein mogelijk wordt gemaakt. (paragraaf 4.6)
Vanwege de ontwikkeling die de uitvoering van de openbare orde-taak op het gebied van radicalisering heeft doorgemaakt, acht de Commissie het een taak van de wetgever om de bevoegdheden van de RID'en binnen de openbare orde-taak nader te bezien. (paragraaf 4.6)
- 6.6 Er zal een juiste balans dienen te worden gevonden tussen het belang van het lokaal bestuur om adequaat geïnformeerd te worden en het belang van de AIVD om bepaalde informatie geheim te houden.
Het blijkt dat de korpschefs verschillend omgaan met het informeren van het lokaal bestuur over informatie van de AIVD, waarbij sommigen in bepaalde gevallen in strijd met de regels van de WIV 2002 handelen. Het is daarom van groot belang dat er heldere afspraken met (in de eerste plaats) de korpschefs worden gemaakt betreffende het informeren van het lokaal bestuur over informatie van de AIVD. (paragraaf 4.7)
- 6.7 In voorkomende gevallen, bijvoorbeeld wanneer een opsporingsonderzoek van de politie een inlichtingentraject van de AIVD dreigt te doorkruisen, is het van belang om de afstemming tussen beide taken in handen te leggen van de divisiechef die organisatorisch boven (onder meer) de RID is geplaatst.
Vanwege de geconstateerde onduidelijkheid over de rol van deze divisiechef beveelt de Commissie de AIVD aan ook in de toekomst aandacht te blijven besteden aan de rol die een divisiechef in relatie tot de RID kan en mag innemen. (paragrafen 4.1 en 4.8)
- 6.8 De Commissie is van oordeel dat de RID'en zorgvuldig omgaan met het beheer van de archieven voor de taakuitvoering ingevolge de WIV 2002 c.q. de openbare orde-taak. Het wettelijke uitgangspunt van het gescheiden houden van de archiefbescheiden wordt nageleefd. (paragraaf 4.9)

- 6.9 De Commissie beveelt aan voor de gevallen die zowel tot het interessegebied van de AIVD als dat van de MIVD behoren en waar de Koninklijke marechaussee informatie over kan hebben, gestructureerde afstemming te creëren. (paragraaf 5.2)
- 6.10 Er zal voor moeten worden gewaakt dat bij de inschakeling van de Bijzondere Dienst van de Koninklijke marechaussee voor zowel de taak op grond van de WIV 2002, als voor de openbare orde-taak, vergelijkbare problemen ontstaan ten aanzien van de overlap tussen beide taken als bij de RID'en het geval is. (paragraaf 5.4)

7 Slotopmerking

De laatste jaren hebben de AIVD en de regionale politiekorpsen resp. de Koninklijke marechaussee veel initiatieven ontplooid om de samenwerking tussen de AIVD en de RID'en en de Kmar te verbeteren. Dit heeft onder meer geresulteerd in het gezamenlijke project Keten en kwaliteit. De gesprekspartners van de Commissie hebben in beginsel een positief oordeel over deze ontwikkeling. De Commissie beveelt aan om deze lijn voort te zetten, waarbij zij het van groot belang vindt dat deze groeiende samenwerking niet alleen op het niveau van de leidinggevenden plaatsvindt, maar dat deze tevens zijn beslag zal krijgen binnen de teams van de AIVD. De Commissie ziet het als een taak van de dienstleiding en de directeurs van de AIVD om dit op de teams waar de samenwerking met de RID'en nog onvoldoende verloopt over te brengen.

Aldus vastgesteld in de vergadering van de Commissie d.d. 19 december 2007.